

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7006>

Number: 56 , p. 351-367, Spring III 2017

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date

07.03.2017

31.05.2017

ARAZİ KULLANIM BİLİNCİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

*EVALUATION OF THE AWARENESS OF LAND USE
IN TERMS OF UNIVERSITY STUDENTS*

Doç. Dr. Nevzat Gümüş

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Ali Ekber Gülersoy

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi

Arş. Gör. Görkem Avcı

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi

Öz

Arazi kullanım bilinci, bireylerin ve toplumların, arazi kullanımı ve çevresel etkileri hakkında bilinç ve duyarlılık kazanmasını sağlamak şeklinde ifade edilebilir. Arazi kullanım bilinci, Türkiye’de günümüzde yeterince ele alınan ve derinlemesine incelenen bir konu değildir. Türkiye’de arazi kullanım bilincinin lisans eğitimi boyutunda sorgulandığı herhangi bir çalışma da mevcut değildir. Söz konusu durum, böylesi bir araştırmanın ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu çalışmada, arazi kullanım bilinci, lisans eğitimi boyutunda irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırma için hazırlanan ölçek, 2015-2016 güz eğitim ve öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi’nin çeşitli bölümlerinde ve anabilim dallarında (63 adet) öğrenim gören lisans düzeyindeki (1., 2., 3. ve 4. sınıflar; % 51 erkek-% 49 kız) 980 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada nicel veri toplama, analiz yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. 30 sorudan oluşan ölçek, geçerlik-güvenirlik kapsamında 17 soruya düşürülmüştür. Elde edilen veriler SPSS paket programı ile frekans ve yüzde değerleri alınarak analiz edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0.594 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi ise 0.05 olarak kabul edilmiştir. Öğrencilerin ölçek sorularına verdikleri yanıtlar çerçevesinde 5 (beş) ana grup belirlenmiştir. Bu gruplar; “özelleştirmeci çözüm”, “kullanım ayırt edebilme”, “bilgi kullanımına hazır olma”, “bilgi yeterliliğini bilebilme” ve “afet ve arazi kullanım farkındalığı” şeklindedir. Araştırma sonucunda, cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerin özelleştirmeci çözümü önemsedikleri; sınıf düzeyine göre birinci sınıf öğrencilerinin özelleştirmeci çözümü, ikinci sınıf öğrencilerinin ise bilgi yeterliliğini bilebilmeyi dikkate aldıkları belirlenmiştir. Yaş değişkenine göre, 17-20 yaş grubundaki öğrencilerin özelleştirmeci çözümü ön planda gördükleri; lise mezuniyet türüne göreyse meslek lisesi, teknik lise

ve diğer lise mezunu katılımcıların özelleştirmeci çözümü önemsedikleri saptanmıştır. Bunlar yanında mimarlık fakültesi öğrencilerinin özelleştirmeci çözümü, işletme fakültesi öğrencilerinin kullanım ayırt edebilmeyi, edebiyat fakültesi öğrencilerinin ise bilgi kullanımına hazır olmayı ve bilgi yeterliliğini bilebilmeyi önemli gördükleri belirlenmiştir. Sonuç olarak üniversite öğrencileri açısından arazi kullanım bilincinin ideal düzeyde olmadığı söylenebilir. Lisans öğrencilerinin yanlış arazi kullanımının çözümü olarak özelleştirmeyi ön planda tutmaları, arazi kullanımı hakkında sağlıklı bilgilere ve bu konuyla ilgili bütüncül bir perspektife sahip olmadıklarını ifade etmektedir. Bu çerçevede YÖK-MEB işbirliğiyle Çevre Eğitimi öğretim programlarına arazi kullanımı ve arazi kullanım bilinci konularının dâhil edilmesi ve bu dersin birinci sınıflarda zorunlu ders olarak okutulması yerinde bir girişim olacaktır. Araştırmamızın arazi kullanımı bilinç düzeyi ve arazi kullanımı bilinci oluşturma konularında yapılacak araştırmalara katkı sunması temennimizdir.

Anahtar Kelimeler: Bilinç, Lisans Eğitimi, Lisans Öğrencileri, Arazi Kullanımı, Sorumluluk Alma

Abstract

Land use consciousness can be stated as making for individuals and societies to acquire awareness and sensitiveness on land-use and its environmental impacts. It is not an issue which has now been addressed enough and examined thoroughly in Turkey. Also, there has been no study where land use consciousness was questioned in dimension of undergraduate education in Turkey. The said situation had effect on developing such a research. In this study, we tried to scrutinize land use consciousness in dimension of undergraduate education. The scale prepared for the research was applied to 980 undergraduate-level (1st-, 2nd-, 3rd- and 4th-years; male %51, female 49%) students who were studying in various departments and divisions (63) in Dokuz Eylül University during fall semester of 2015-2016 academic year. In the research, we used methods and techniques of quantitative data collection and analysis. The scale consisting of 30 questions was reduced to 17 questions under the scope of validity and reliability. We analysed data obtained, by taking frequency and percentage values via SPSS package program. Reliability coefficient of Cronbach-Alpha of the scale was calculated as 0.594. Significance level was accepted as 0.05 in analysis of data. Within the frame of answers to the scale questions by students, 5 (five) main groups were determined. These groups are: "solution of privatization", "capable of distinguishing to use", "being ready for information use", "capable of knowing for information adequacy", and "awareness of disaster and land use". As a result of the research, it was determined that, by gender variable, male students paid attention to solution of privatization; by year (class)-level, first-year students paid regard to solution of privatization; and second-year students to capable of knowing for information adequacy. It was detected that, by age variable, students in 17-20 age-group considered solution of privatization first; and, by type of high school graduation, participants who were graduated from vocational high schools, technical high schools and other high schools paid attention to solution of privatization. In addition to these, it was determined that students from faculty of architecture regarded solution of privatization as significant; students from faculty of business as significant of capable of distinguishing to use; and students from faculty of literature as significant of being ready for information use and of capable of knowing for information adequacy. Consequently, it can be said that land use consciousness is not at ideal level in terms of university students. That undergraduate students keep privatization as solution of misuse land use the forefront means they do not have reliable information on land use and a holistic perspective concerning this issue. In this context, it will be a suitable attempt that subjects of land use and land use consciousness are included into teaching programs of environmental education in cooperation with YÖK (Council of Higher Education)-MEB (Minis-

try of National Education) and that these lessons are taught as compulsory lesson in first-years. It is our wish that our study contributed to researches which will be done on issues of land use consciousness level and of creating land use consciousness.

Keywords: Consciousness, Undergraduate Education, Undergraduate Students, Land Use, Taking on Responsibility

1. GİRİŞ

İnsanoğlu, yaşadığı çevreyi, bölgeyi, ülkeyi ve dünyayı doğal ve beşeri özellikleriyle kavradığı, tanıdığı ölçüde ondan rasyonel bir şekilde yararlanabilir. Doğal ortam-insan faaliyetleri çerçevesinde nüfus miktarı ve ihtiyaçlarının artması yanında özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin kalkınma çabaları, doğal ortam kaynakları üzerindeki baskıyı giderek arttırmaktadır. “Bilgi Toplumu” sürecinde ön plâna çıkan konulardan birisi de doğal ortamın “sürdürülebilir, rasyonel kullanımı”dır. Oysa dünyanın büyük bölümünde ve ülkemizde doğal ortam potansiyeli, özellikleri bilinmeden kullanılmakta ve bu nedenle tuzlanma, çoraklaşma, erozyon vs. gibi sorunlar yaşanmaktadır (Tümertekin & Özgüç, 2009: 119; Zhan vd. 2002: 336; Gözenç, 1974-1977: 170; Mather, 1986: 50; Özçağlar, 1994: 93; Gülersoy, 2001: 23; Goudie, 2006: 100; Gülersoy, 2008: 104; Taş, 2010: 103-105; Gülersoy, 2014a). Kısaca arazi degradasyonu olarak niteleyebileceğimiz “arazinin doğal verim değerini yitirmesi” süreci dünya ve Türkiye ekonomisi açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Dünyanın toplam kara yüzeyindeki orman, tarım ve otlak alanlarının ortalama % 70’i tahribat ve bozulmaya uğramıştır (Semenderoğlu, 1992: 17; Ponniah, 2000: 13). Dünya Bankası verilerine göre yeryüzünde karaların ancak % 7’si koruma altındadır (WORLDBANK, 2017). Bunlar yanında dünya karalarının % 15’i verim gücünü yitirmiş degradasyona uğramıştır (Bai vd. 2008: 223).

Türkiye’de tarım arazisi olarak kullanılmaya elverişli olan düz ile orta eğimli alanlar ülke yüzölçümünün ancak % 21’ini oluşturmaktadır (Erinç, 1973: 15). Ülkemiz arazisinin % 33’ünün tarım alanı olarak kullanıldı-

ğı göz önüne alınırsa Türkiye topraklarının yaklaşık % 12’sinin yanlış kullanıldığı anlaşılmaktadır (Cangir vd. 1998: 9). Türkiye, dünyada toprak rezervi kalmayan 19 ülkeden biridir. Yine son 20 yılda kişi başına düşen tarım toprağı üçte bir düzeyinde azalmıştır. Türkiye yüzeyinin % 79’unda orta şiddetli ve çok şiddetli derecede erozyon meydana gelmektedir. Türkiye’de 1 mil²’den 1500 ton toprak/anamateryal taşınmaktadır. Oysa dünya standartlarına göre, bu oran 500 tonu aştığında o sahanın felaket derecede aşınmaya uğradığı kabul edilmektedir (Atalay, 2011: 162-166).

Ülke genelinde yapılan araştırmalar da arazilerin bilinçli kullanılmadığını göstermektedir. Nitekim Gömeç (Balıkesir) Ovası ve yakın çevresinde tarıma uygun olmayan arazilerin % 10’unda tarım yapıldığı (Gülersoy, 2001: 224), Bakırçay Havzası arazilerinin % 55’inin (Gülersoy, 2008: 395), Küçük Menderes Havzası topraklarının % 51’inin (Gülersoy, 2014b: 123) ve Tahtalı Barajı Koruma Havzası’nın ise % 31’inin (Gülersoy vd. 2016: 53) yanlış-bilinçsiz kullanıldığı tespit edilmiştir. Diğer havzalarda da durum farklı değildir. Bu çerçevede arazilerin bilinçli kullanılması ve arazi kullanım bilinç düzeyinin yükseltilmesi gerektiği daha iyi anlaşılmaktadır.

Arazi Kullanım Bilinci: Bilinç, insanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği, algı ve bilgilerin zihinde duru ve aydınlık olarak izlenme süreci, şuur, insanın kendisini ve çevresini anlamasını sağlayan süreçlerin toplamı, farkındalığı olarak tanımlanabilir (Hançerlioğlu, 1989: 33; TDK, 1998: 296). Arazi kullanım bilinci ise; 1. Bireyin toplumsal, tarihsel, doğal ortamını kavraması, bilinçli bir duyarlılık edinmesi, 2. Bireyin araziyle ilgili karşılaşılan problemlerin çözülmesinde sivil

toplum örgütleri aracılığıyla kararlara katılması, haklarını savunmak, tepkisini göstermek için girişimlerde bulunması, 3. Araziyi yok etmeden kullanma gereğinin kavranması, 4. Doğal kaynakların insan yaşamı için öneminin ve vazgeçilmezliğinin kavranması, 5. İnsanın tarihsel, doğal, toplumsal mekânda gerçekleşen olaylarla ilgilenmesi, izlemesi, 6. Bütün tüketim faaliyetlerinde koruma-kullanma dengesi çerçevesinde sürdürülebilirliğinin ön planda tutulması şeklinde tanımlanabilir (Geray, 1997: 323-340). Diğer bir deyişle arazi kullanım bilinci, bireylerin ve toplumların, arazi kullanımı ve çevresel etkileri hakkında bilinç ve duyarlılık kazanmasını sağlamak şeklinde ifade edilebilir. Arazi kullanım duyarlılığı ise arazi kullanım sorunlarına karşı olumlu girişimlerde bulunmaya istekli olma biçiminde tanımlanabilir. Bu durumda bireylerde arazi kullanım duyarlılığının geliştirilmesi, bilinç düzeyinin artırılmasıyla mümkün olabilir. Bilinç düzeyinin artırılması da her düzeye uygun olarak verilecek olan arazi kullanım eğitimi ile söz konusu olabilir (Ünal & Dımışkı, 1999: 144; Çelikkıran, 1997: 48; Çalışkan, 2002: 3; Kocalar, 2012: 42; Jones vd. 2016: 112).

Dünyada arazi kullanım bilinciyle ilgili çalışmalar, sosyolojik değişimlerden duyarlılığa uzanan geniş bir yelpazeye sahip olup, genellikle interdisipliner bir perspektifle irdelenmişlerdir (Tang, Hussey & Wei, 2009: 368; Williams & Schirmer, 2012: 538; Nino-Ruiz, Bishop & Pettit, 2013: 70; Kittredge vd. 2015: 49; Tanui & Chepkuto, 2015: 194; Jones vd. 2016: 120-121; Zhang vd. 2016: 153; Zhang, Song & Nuppenau, 2016: 300).

Türkiye’de arazi kullanım bilincine yönelik çalışmalar oldukça sınırlı olup, mevcut çalışmalar ise belirli bir sahanın arazi kullanımı özelliklerine odaklanmış, ana başlığa eklenen arazi kullanım bilinci, tasvirde öteye geçememiş, ölçeklerle, anketlerle ve gözlemlerle sorgulanmamıştır (Öztürk, 2003; Karadeniz, 2004; Gül, 2005; Ankaralı, 2008; Ergürhan, 2008). Başka bir deyişle arazi kullanım bilinci gerçek anlamda irdelenmemiştir. Buna

karşın Ağaoğlu (2011) tarafından yürütülen bir çalışmada, 2005 yılında çıkarılan Toprak Kanunu’nun uygulama aşamasında, başvuru sahiplerinin amaç dışı arazi kullanımı bilinç düzeylerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu çalışmada başvuru sahiplerinin eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi, gelir kaynakları, kitle iletişim araçlarını kullanma düzeyi gibi sosyo-ekonomik faktörlerin başvuru sahiplerinin bilinç düzeyleri üzerinde önemli rol oynadığı belirlenmiştir. Söz konusu araştırmada talep sahiplerinin % 33’ünün yüksek seviyede amaç dışı arazi kullanımı bilincine sahip oldukları ifade edilmiştir (Ağaoğlu, 2011: 42-59).

Değnilmesi gereken bir diğer husus ise ülkemizde çevre bilinci kapsamında yürütülen çalışmalarda arazi kullanımına ve arazi kullanım bilincine yer verilmemesidir. Bu çalışmalar içerisinde lisans öğrencilerinin çevre bilincinin sorgulandığı araştırmalar da mevcuttur (Çabuk & Karacaoğlu, 2003; Şama, 2003; Erol, 2005; Özmen, Çetinkaya & Nehir, 2005; Demirkaya, 2006; Erol & Gezer, 2006; Akbaş, 2007; Deniz & Genç, 2007; Kahyaoğlu, Daban & Yangın, 2008; Ökesli, 2008; Ek vd. 2009; Aksu, 2009; Altınöz, 2010; Aydın, 2010; Kayalı, 2010; Keleş, Uzun & Uzun, 2010; Sam, Gürsakal & Sam, 2010; Karatekin, 2011; Oğuz, Çakıcı & Kavas, 2011; Timur, 2011; Karatekin & Aksoy, 2011; Özgen, 2012; Aydın & Ünal, 2013; Cansaran, 2014).

Böyle olmasına karşın, Türkiye’de arazi kullanım bilincinin lisans eğitimi boyutunda sorgulandığı herhangi bir çalışma mevcut değildir. Bu durum, böylesi bir araştırmanın ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma Deseni

Bu araştırma, arazi kullanımına ilişkin üniversite öğrencilerinin görüşlerini tespit etmeyi amaçladığı için, betimsel tarama modeline uygun olarak desenlenmiştir. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araş-

tırmaya konu olan durum, kişi ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaktadır (Karasar, 2014: 77). Buna bağlı olarak araştırmada nicel veri toplama analiz yöntemi ve teknikleri benimsenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2015-2016 güz eğitim-öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde/anabilim dallarında öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma evreninde yer almakla birlikte arazi kabiliyeti ve arazi kullanımı ile ilgili bir mesleki yönelimi bulunmayan öğrenci grupları dışarıda tutularak amaçlı örneklem yöntemi ile katılımcı gruplarının belirlenmesi yoluna gidilmiştir.

Çalışmaya katılan kız ve erkek öğrenci sayıları birbirine yakındır (% 51 erkek, % 49 kız). Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunu 1. ve 2. sınıf öğrenciler oluşturmakta iken bunları sırasıyla 4. ve 3. sınıf öğrencileri takip etmektedir. Katılımcıların mezun olduğu lise türleri içerisinde Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise ön sıralarda yer almaktadır. Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen ve Süper Lise mezunlarını sırasıyla Genel, Normal Lise ve Mesleki-Teknik Liseler-Diğer Lise türleri takip etmektedir. Mezun olunan lise türü bazında en düşük katılımcı sayısını Fen Lisesi oluşturmaktadır. Fakülte / Yüksekokul düzeyinde katılımcıların sayısına bakıldığında ise Eğitim Fakültesi ve Meslek Yüksekokulu, en yüksek katılımcıya sahiptir. Bu durumun ortaya çıkışında Fakülte ve Yüksekokulların mevcut öğrenci sayılarının belirleyici olduğu söylenebilir. Ayrıca katılımcılar Fakülte ve Yüksekokul bazında 9 birim içerisinde yer alan farklı 63 Bölüm/Anabilim dallarından (toplam 980 lisans öğrencisi) araştırmaya katkı sağlamışlardır. Mezun olunan lise türü ve anabilim dallarındaki dağılımda aşırı bir dengesizlik olması nedeniyle analizler için gruplandırmalar yapılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite

Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi" ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım demografik bilgileri ve eğitim durumlarını sorgulayan sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısım ise arazi kullanım bilincinin öğrenciler açısından değerlendirilmesini ölçen 30 sorudan oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler 5'li Likert tipi şeklinde yapılandırılmış ve katılımcıların her madde ile ilgili görüşlerini 1 (Hiç katılmıyorum) ile 5 (Tamamen katılıyorum) aralığında bulunan 5 farklı seviyeden biriyle ifade etmesi sağlanmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğinin saptanabilmesi için 245 (125 erkek, 122 kız) kişiye uygulanmıştır. Ölçekte alt faktörlerin belirlenmesine yönelik olarak faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarının değerlendirilmesinde, ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin 0,40 ve daha yüksek olması önerilmekte ve madde seçiminde sadece bir faktörde yüksek yük değeri olmasına dikkat edilmesi gereği vurgulanmaktadır (Büyüköztürk, 2012). Arazi kullanım bilinci için yapılan faktör çözümlemesi sonucu ölçekteki maddelerin beş faktörde toplandığı görülmüş, faktör yükleri 0.40'ın altında olan veya madde ölçek korelasyonları negatif olan 13 madde ölçekten çıkarılmıştır. Bunun sonucunda ölçeğin KMO ve Bartlett's test sonucu (0,704) (P=0,000) olarak ölçülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0.594 olarak hesaplanmıştır. Bu ölçeğin alt boyutlarına ait Güvenirlik Katsayısının ise "özelleştirmeci çözüm" (0,704), "kullanım ayırt edebilme" (0,526), "bilgi kullanımına hazır olma" (0,595), "bilgi yeterliliğini bilebilme" (0,577), "afet ve arazi kullanım farkındalığı" (0,309) olduğu görülmüştür.

Verilerin Analizi

Sosyal bilimlerde çeşitli veri toplama araçları ya da teknikler kullanılarak toplanan verilerin analizinde pek çok istatistiksel paket program kullanılmaktadır. Sosyal bilim araştırmacıları tarafından yaygın olarak kullanılan program, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programıdır (Büyüköztürk,

2012). Dolayısıyla bu araştırmada elde edilen verilerin değerlendirmesinde ve analizinde SPSS (22.0) istatistik paket programı kullanılmıştır.

Olumlu ifadeli maddeler “tamamen katılıyorum” seçeneğinden başlayarak 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanırken, olumsuz ifadeli maddeler ters yönde işleyecek şekilde 1, 2, 3, 4, 5 olarak puanlanmıştır. Olumlu ve olumsuz tutum maddelerine verilen cevapların farklı bir puanlama ile değerlendirilmesinin nedeni; Likert tipi tutum ölçeklerinde tutumların maddelere verilen puanların toplamı ile hesaplanmasından kaynaklanmaktadır.

Üniversite öğrencilerinden elde edilen veriler istatistik paket programıyla çözümlenerek tablolar haline getirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin demografik bilgilerine ait tanımlayıcı istatistiksel analizler için frekans (f) ve yüzde (%) analizi kullanılmıştır. Veri setlerinin normallik ve varyansların homojenliği koşullarını sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin “özelleştirmeci çözüm”, “kullanım ayırt edebilme”, “bilgi kullanımına hazır olma”, “bilgi yeterliliğini bilebilme”, “afet ve arazi kullanım farkındalığı” alt boyutlarında yer alan maddelerin analizleri,

çözümlenmeler doğrultusunda verilerin normal dağılım testi (Kolmogorov-Smirnov Testi) sonuçları ve basıklık, çarpıklık katsayıları ile standart sapma değerleri incelenmiş ve normal dağılım varsayımını sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Gruplar içinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar içinse parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinin arazi kullanımına ilişkin değerlendirmeleri cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, sınıf düzeyi, değişkenlerine göre karşılaştırılmış ve bu amaçla bağımsız gruplar t testi (Independent groups t- test) ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan normallik analizinde normal dağılıma uygun olmadığından fakülte değişkenine ise parametrik olmayan Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları.

		f	%
Cinsiyet	Erkek	500	51
	Kadın	480	49
Sınıf düzeyi	1.Sınıf	378	38.6
	2.Sınıf	360	36.7
	3.Sınıf	106	10.8
	4.Sınıf	136	13.9
Yaş	17-20	486	49.6
	21-25	494	50.4
Mezun Olunan Lise Türü	Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise	477	48.7
	Genel, Normal Lise	282	28.8
	Mesleki-Teknik ve Diğer Lise	221	22.6
Fakülte/Yüksek Okul	İktisadi ve İdari Bilimler	178	18.2
	Eğitim	270	27.6
	Mühendislik	112	11.4
	Fen	20	2
	Hukuk	70	7.1
	Edebiyat	40	4.1

	İşletme	51	5.2
	Mimarlık	20	2
	Meslek Yüksek Okulu	219	22.3

Tablo 1’de görüldüğü gibi, çalışmaya 480’i kadın, 500’ü erkek olmak üzere 17-20 yaş arası 486, 21-25 yaş arası 494 kişi olmak üzere toplamda 980 kişi katılmıştır. Öğrencilerden 477’si Fen Lisesi, Anadolu-Anadolu Öğretmen Lisesi-Süper Lise, 282’si Genel, Normal Lise, 221’i Meslek-Teknik-Diğer Lise türlerinden mezun olup, 378’i birinci, 360’ı ikinci, 106’sı üçüncü, 136’sı dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmaya Dokuz Eylül Üniversitesi’ndeki sekiz Fakülte (İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Fen Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, İşletme Fakültesi, Mimarlık Fakültesi) ve İzmir Meslek Yüksekokulu’nda bulunan 63 Bölüm/Anabilim dalı dâhil edilmiştir. Veri toplama süreci sonunda 980 lisans öğrencisinden elde edilen veriler değer-

lendirmeye alınmıştır.

2. Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Analizi

2.1. Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre, ölçek alt boyutlara ilişkin değerlendirmelerinin analiz edilmesinde veriler normal dağılıma uygunluk gösterdiğinden dolayı bağımsız gruplar t- testi yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Özelleştirmeci Çözüm	Kadın	500	2.5827	1.11469	978	2.596	.010*
	Erkek	480	2.7632	1.05966			
Kullanım Ayırt Edebilme	Kadın	500	3.5312	.75105	978	-1.743	.082
	Erkek	480	3.4488	.72857			
Bilgi Kullanımına Hazır Olma	Kadın	500	3.0840	.90648	978	.276	.783
	Erkek	480	3.1000	.90934			
Bilgi Yeterliliğini Bilebilme	Kadın	500	2.6507	.96462	978	1.903	.057
	Erkek	480	2.7646	.90638			
Afet ve Arazi Kullanım Farkındalığı	Kadın	500	3.2633	.78436	978	-.730	.466
	Erkek	480	3.2257	.82959			
Genel Ortalama	Kadın	500	3.0822	.47556	978	.803	.422
	Erkek	480	3.1061	.45548			

* p< 0.05;

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin özelleştirmeci çözüm, kullanım ayırt edebilme, bilgi kullanımına hazır olma, bilgi yeterliliğini bilebilme, afet ve arazi kullanım farkındalığı alt boyutlarından ve genel ortalamadan

almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t- testi sonucunda, özelleştirmeci çözüm alt boyutu açısından gruplar arasında

erkek katılımcıların lehine anlamlı bir fark olduğu ($p=.010$, $p<.05$), diğer alt boyutlar ve genel ortalama açısından anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.

2.2. Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Sınıf Düzeyi

Değişkenine Göre Analizi

Katılımcıların sınıf düzeyi değişkenine göre, ölçek alt boyutlara ilişkin değerlendirmelerinin analiz edilmesinde veriler normal dağılıma uygunluk gösterdiğinden dolayı farklılık analizi olarak tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları.

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	S	F	p
Özelleştirmeci Çözüm	1. Sınıf	378	2.7601	1.07188	6.830	.000*
	2. Sınıf	360	2.7583	1.11513		
	3. Sınıf	106	2.3396	1.02351		
	4. Sınıf	136	2.4510	1.06228		
	Toplam	980	2.6711	1.09127		
Kullanım Ayırt Edebilme	1. Sınıf	378	3.4471	.76945	1.101	.348
	2. Sınıf	360	3.5417	.71921		
	3. Sınıf	106	3.5113	.73138		
	4. Sınıf	136	3.4618	.72276		
	Toplam	980	3.4908	.74089		
Bilgi Kullanımına Hazır Olma	1. Sınıf	378	3.0750	.90352	.236	.871
	2. Sınıf	360	3.0852	.94355		
	3. Sınıf	106	3.1006	.82957		
	4. Sınıf	136	3.1495	.88594		
	Toplam	980	3.0918	.90745		
Bilgi Yeterliliğini Bilebilme	1. Sınıf	378	2.6958	.89701	3.159	.024*
	2. Sınıf	360	2.7852	.91962		
	3. Sınıf	106	2.4686	.98322		
	4. Sınıf	136	2.7132	1.03373		
	Toplam	980	2.7065	.93780		
Afet ve Arazi Kullanım Farkındalığı	1. Sınıf	378	3.1658	.82055	2.006	.111
	2. Sınıf	360	3.2954	.84304		
	3. Sınıf	106	3.2767	.67373		
	4. Sınıf	136	3.3064	.75256		
	Toplam	980	3.2449	.80664		
Genel Ortalama	1. Sınıf	378	3.0780	.47394	3.035	.028*
	2. Sınıf	360	3.1459	.48802		
	3. Sınıf	106	3.0067	.39492		
	4. Sınıf	136	3.0688	.42027		
	Toplam	980	3.0939	.46575		

* $p < 0.05$;

Tablo 3'e bakıldığında öğrencilerin özelleştirmeci çözüm, kullanım ayırt edebilme, bilgi kullanımına hazır olma, bilgi yeterliliğini bilebilme, afet ve arazi kullanım farkın-

dalığı alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların, sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek

yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonucunda, özelleştirmeci çözüm ($p=.000$, $p<.05$) alt boyutunda birinci sınıf katılımcıların lehine, bilgi yeterliliğini bilebilme ($p=.024$, $p<.05$) ve genel ortalama ($p=.028$, $p<.05$) açısından ise ikinci sınıf katılımcıların lehine anlamlı bir fark olduğu, diğer alt boyutlarda anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

2.3. Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi

Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Yaş Değişkenine Göre Analizi

Katılımcıların yaş değişkenine göre, ölçek alt boyutlara ilişkin değerlendirmelerinin analiz edilmesinde veriler normal dağılıma uygunluk gösterdiğinden dolayı farklılık analizi olarak bağımsız gruplar t- testi yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Yaş Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Özelleştirmeci Çözüm	17-20	486	2.8176	1.06128	978	4.203	.000*
	21-25	494	2.5270	1.10220			
Kullanım Ayırt Edebilme	17-20	486	3.4691	.78533	978	-.909	.364
	21-25	494	3.5121	.69456			
Bilgi Kullanımına Hazır Olma	17-20	486	3.0974	.88574	978	.190	.849
	21-25	494	3.0864	.92918			
Bilgi Yeterliliğini Bilebilme	17-20	486	2.6975	.89581	978	-.296	.768
	21-25	494	2.7152	.97818			
Afet ve Arazi Kullanım Farkındalığı	17-20	486	3.2325	.82799	978	-.477	.634
	21-25	494	3.2571	.78571			
Genel Ortalama	17-20	486	3.1106	.49581	978	1.113	.266
	21-25	494	3.0775	.43402			

* $p<0.05$;

Tablo 4'e bakıldığında öğrencilerin özelleştirmeci çözüm, kullanım ayırt edebilme, bilgi kullanımına hazır olma, bilgi yeterliliğini bilebilme, afet ve arazi kullanım farkındalığı alt boyutlarından ve genel ortalama puanları, yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşarak farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t- testi sonucunda, özelleştirmeci çözüm ($p=.000$, $p<.05$) alt boyutu açısından 17-20 yaş arası katılımcıların lehine anlamlı bir fark olduğu, diğer alt boyutlar ve genel ortalama açısından anlamlı fark olmadığı görülmekte-

dir.

2.4. Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Lise Mezuniyet Türüne Göre Analizi

Katılımcıların lise mezuniyet türü değişkenine göre, ölçek alt boyutlara ilişkin değerlendirmelerinin analiz edilmesinde veriler normal dağılıma uygunluk gösterdiğinden dolayı farklılık analizi olarak tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Lise Mezuniyet Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi Sonuçları

Boyutlar	Lise Mezuniyet Türü	N	\bar{X}	S	F	p
Özelleştirmeci Çözüm	Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise	477	2.6904	1.09254	12.529	.000*
	Genel Lise, Normal	282	2.4409	1.08763		
	Meslek Lisesi, Teknik, Diğer Lise	221	2.9231	1.03603		
	Toplam	980	2.6711	1.09127		
Kullanım Ayırt Edebilme	Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise, Genel Lise, Normal	477	3.5136	.70657	1.446	.236
	Meslek Lisesi, Teknik, Diğer Lise	282	3.5106	.78070		
		221	3.4163	.75949		
	Toplam	980	3.4908	.74089		
Bilgi Kullanımına Hazır Olma	Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise, Genel Lise, Normal	477	3.0573	.91337	.746	.475
	Meslek Lisesi, Teknik, Diğer Lise	282	3.1383	.91091		
		221	3.1071	.89109		
	Toplam	980	3.0918	.90745		
Bilgi Yeterliliğini Bilebilme	Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise, Genel Lise, Normal	477	2.7317	.96300	1.437	.238
	Meslek Lisesi, Teknik, Diğer Lise	282	2.6277	.94848		
		221	2.7526	.86407		
	Toplam	980	2.7065	.93780		
Afet ve Arazi Kullanım Farkındalığı	Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise	477	3.3012	.45034	2.272	.104
	Genel Lise, Normal	282	3.1891	.44878		
	Meslek Lisesi, Teknik, Diğer Lise	221	3.1946	.51445		
	Toplam	980	3.2449	.46575		
Genel Ortalama	Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise	477	3.1123	.45034	2.332	.098
	Genel Lise, Normal	282	3.0436	.44878		
	Meslek Lisesi, Teknik, Diğer Lise	221	3.1184	.51445		
	Toplam	980	3.0939	.46575		

* p< 0.05;

Tablo 5'e bakıldığında öğrencilerin özelleştirmeci çözüm, kullanım ayırt edebilme, bilgi kullanımına hazır olma, bilgi yeterliliğini bilebilme, afet ve arazi kullanım farkın-

dalığı alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların, mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere

yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonucunda, özelleştirmeci çözüm ($p=.000$, $p<.05$) alt boyutu açısından gruplar arasında meslek lisesi, teknik lise ve diğer lise mezunu katılımcıların lehine anlamlı bir fark olduğu, diğer alt boyutlar ve genel ortalama açısından anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.

2.5. Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katı-

lımcı Değerlendirmelerinin Fakülte Türüne Göre Analizi

Katılımcıların fakülte türü değişkenine göre, ölçek alt boyutlara ilişkin değerlendirmelerinin analiz edilmesinde veriler normal dağılıma uygunluk göstermediğinden dolayı farklılık analizi olarak Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Arazi Kullanım Bilincinin Üniversite Öğrencileri Açısından Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Değerlendirmelerinin Fakülte Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.

Boyutlar	Fakülte Türü	N	Sıra Ortalaması	sd	\bar{X}	p
Özelleştirmeci Çözüm	İktisadi ve idari Bilimler	178	454.35	8	23.759	.003*
	Eğitim	270	496.94			
	Meslek Yüksek Okulu	219	537.80			
	Mühendislik	112	433.61			
	Fen	20	447.98			
	Hukuk	70	511.80			
	Edebiyat	40	439.69			
	İşletme	51	464.84			
	Mimarlık	20	660.90			
Kullanım Ayırt Edebilme	İktisadi ve idari Bilimler	178	544.54	8	29.301	.000*
	Eğitim	270	506.92			
	Meslek Yüksek Okulu	219	438.08			
	Mühendislik	112	480.52			
	Fen	20	520.68			
	Hukuk	70	431.09			
	Edebiyat	40	484.26			
	İşletme	51	589.31			
	Mimarlık	20	356.05			
Bilgi Kullanımına Hazır Olma	İktisadi ve idari Bilimler	178	459.65	8	18.708	.016*
	Eğitim	270	502.80			
	Meslek Yüksek Okulu	219	501.02			
	Mühendislik	112	524.92			
	Fen	20	381.33			
	Hukuk	70	458.46			
	Edebiyat	40	585.40			
	İşletme	51	403.73			
	Mimarlık	20	543.98			
Bilgi Yeterliliğini Bilebilme	İktisadi ve idari Bilimler	178	379.94	8	56.069	.000*
	Eğitim	270	499.49			

	Meslek Yüksek Okulu	219	516.71			
	Mühendislik	112	573.77			
	Fen	20	527.03			
	Hukuk	70	512.53			
	Edebiyat	40	591.49			
	İşletme	51	374.45			
	Mimarlık	20	580.18			
	İktisadi ve İdari Bilimler	178	490.22	8	9.830	.277
	Eğitim	270	511.24			
Afet ve Arazi Kullanım Farkındalığı	Meslek Yüksek Okulu	219	460.83			
	Mühendislik	112	472.42			
	Fen	20	475.00			
	Hukuk	70	463.46			
	Edebiyat	40	509.54			
	İşletme	51	574.37			
	Mimarlık	20	497.38			
Genel Ortalama	İktisadi ve İdari Bilimler	178	456.17	8	9.282	.319
	Eğitim	270	509.24			
	Meslek Yüksek Okulu	219	488.66			
	Mühendislik	112	523.27			
	Fen	20	468.68			
	Hukuk	70	436.90			
	Edebiyat	40	536.75			
	İşletme	51	481.64			
	Mimarlık	20	519.23			

* $p < 0.05$;

Tablo 6'ya bakıldığında öğrencilerin özelleştirmeci çözüm, kullanım ayırt edebilme, bilgi kullanımına hazır olma, bilgi yeterliliğini bilebilme, afet ve arazi kullanım farkındalığı alt boyutlarından ve genel ortalamadan almış oldukları puanların, fakülte türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda, özelleştirmeci çözüm ($p=0.003$, $p<0.05$) alt boyutunda mimarlık fakültesi, kullanım ayırt edebilme ($p=0.000$, $p<0.05$) alt boyutunda işletme fakültesi, bilgi kullanımına hazır olma ($p=0.016$, $p<0.05$) ve bilgi yeterliliğini bilebilme ($p=0.000$, $p<0.05$) alt boyutlarında edebiyat fakültesi öğrencileri lehine anlamlı bir fark olduğu, diğer alt boyutlar ve genel ortalama açısından anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Arazi kullanım bilinci, bireylerin ve toplumların, arazi kullanımını ve çevresel etkileri hakkında bilinç ve duyarlılık kazanmasını sağlamak şeklinde ifade edilebilir. Arazi kullanım bilinci, Türkiye'de günümüzde yeterince ele alınan ve derinlemesine incelenen bir konu değildir. Mevcut çalışmalar ise belirli bir sahanın arazi kullanımını özelliklerine odaklanmış, ana başlığa eklenen arazi kullanım bilinci, tasviriden öteye geçememiş, nitel veya nicel yöntemler kullanılarak sorgulanmamıştır. Ayrıca Türkiye'de yürütülen çalışmaların hemen tamamı lisansüstü tezlerde yer almakta olup çevre başlığı altında yapılanları da daha fazladır. Türkiye'de arazi kullanım bilinci veya arazi kullanım farkındalığı konusunda çok değişik mesleklere yönelik lisans eğitimi alan katılımcılar boyutunda sorgulandığı herhangi bir çalışma da mevcut değildir.

Bu çalışmada arazi kullanım bilinci (farkındalığı), lisans eğitimi boyutunda gerek yapacağı iş (meslek) bizzat araziyi kullanmaya yönelik olan gerekse çok farklı düzeylerde kitleleri arazi kullanımını konusunda yönlendirme gücü olan mesleklerde çalışacak kişileri katılımcı olarak hedeflemiştir. Araştırma için hazırlanan ölçek, 2015-2016 güz eğitim ve öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde ve anabilim dallarında (63 adet) öğrenim gören lisans öğrencileri (genellikle 1., 2. ve 3. sınıflar; % 51 erkek-% 49 kız) 980 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada nicel veri toplama analiz yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programı ile frekans ve yüzde değerleri alınarak analiz edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayısı 0.594, KMO ve Bartlett's test sonucu ise (0,704) (P=0,000) olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi ise 0.05 olarak kabul edilmiştir. Öğrencilerin ölçek sorularına verdikleri yanıtlar çerçevesinde 5 (Beş) ana grup belirlenmiştir. Bu gruplar; "özelleştirmeci çözüm", "kullanım ayırt edebilme", "bilgi kullanımına hazır olma", "bilgi yeterliliğini bilebilme" ve "afet ve arazi kullanım farkındalığı" şeklindedir.

Katılımcılar açısından değerlendirildiğinde daha önceki tasviri çalışmalarda pek görülmeyen yöntem ve analiz teknikleri açısından bu çalışma farklılık taşımaktadır. Çalışmanın katılımcıları sosyo-demografik özelliklere göre yaklaşık % 50'si Fen, Anadolu, Anadolu Öğretmen, Süper Lise mezunu olup % 51'i erkek, % 49 kız lisans öğrencilerinden (toplam 980 öğrenci) oluşmaktadır. Öğrenciler 17-25 yaş aralığında olup 1. (% 39) ve 2. (% 37) sınıflarda öğrenim görenler fazladır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu 25 farklı alanda (temel eğitim, sosyal bilimler, fen bilimleri, sanat, yabancı dil alanlarında) öğretmen yetiştiren Buca Eğitim Fakültesi (% 28), idari, iktisadi ve teknik pek çok mesleğe yönelik ara elaman İzmir Meslek Yüksekokulu (%

22) ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde (% 18) öğrenim görmektedir.

Analizler cinsiyet, öğrenim seviyesi (sınıf), yaş, hangi liseden mezun olduğu ve öğrenim görülen fakülte/yüksek okula göre yapılmıştır. Dolayısıyla önceki çalışmalar içerisinde bu çalışmaya benzer ayrıntıda çalışma yer almamaktadır. Bu nedenle çalışmanın elde edilen sonuçlarını herhangi bir çalışma ile karşılaştırma imkanı bulunmamaktadır.

Yapılan analizlerde ortaya çıkan en önemli sonuç özelleştirmenin arazi kullanımında var olan bozuklukların ve yanlışlıkların çözümü olacağı yönündedir. Cinsiyet açısından erkeklerin kızlara göre, sınıf (öğrenim düzeyi) açısından ise birinci sınıfların diğer ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflara göre arazi kullanımındaki sorunların özelleştirme ile çözüleceğine ilişkin tercihleri öne çıkmaktadır. Aynı şekilde yaş açısından da 17-20 yaş aralığındakilerin 21-25 aralığındakilere göre arazi kullanımındaki sorunların çözümünü özelleştirme yönünde gördüğü ortaya çıkmıştır. Mezun olunan lise açısından bakıldığında da mesleki ve teknik lise mezunları ile diğer lise mezunlarının Fen, Anadolu, Süper Lise ve Öğretmen Anadolu Lisesi mezunlarına göre özelleştirmeyi bir çözüm olarak gördüğünü ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla akademik açıdan daha iyi durumda olan liselerden mezun olanlar ile üniversitede geçirdiği süre fazla olan kişilerde ve erkeklere göre daha az günlük politikanın dışında kalan kız öğrencilerde özelleştirmenin bir çözüm olarak görülmemesi son derece anlamlıdır. Fakülte ve yüksek okul açısından yapılan analizlerde ise son derece farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Her fakültenin aldıkları uzmanlık bilgilerine göre eğilimler oluşturması son derece çarpıcıdır. Örneğin mimarlık öğrencileri özelleştirmeyi, işletme öğrencileri kullanım ayırt edebilmeyi, edebiyat fakültesi öğrencileri ise bilgi yeterliliğini bilebilmeyi öne çıkarmışlardır.

Sonuç olarak üniversite öğrencileri

açısından arazi kullanım bilincinin ideal düzeyde olmadığı söylenebilir. Lisans öğrencilerinin yanlış arazi kullanımının çözümü olarak özelleştirmeyi ön planda tutmaları, arazi kullanımı hakkında sağlıklı bilgilere ve bu konuyla ilgili bütüncül bir perspektife sahip olmadıklarını ifade etmektedir. Arazilerin doğal potansiyellerine uygun olarak kullanılabilmesi için ülke kalkınmasının lokomotif gücü niteliğindeki üniversitelere oldukça önemli görevler düşmektedir. Bu çerçevede YÖK-MEB işbirliğiyle Çevre Eğitimi derslerinin bütün fakültelerin birinci sınıflarında zorunlu ders olarak okutulması ve Çevre Eğitimi öğretim programlarına arazi kullanımı ve arazi kullanım bilinci konularının dâhil edilmesi yerinde bir girişim olacaktır. Araştırmamızın arazi kullanımı bilinç düzeyi ve arazi kullanımı bilinci oluşturma konularında yapılacak araştırmalara katkı sunması temennimizdir.

5. KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Ş. (2011). *Tarım Alanlarının Amaç Dışı Kullanımının Analitik Değerlendirilmesi (Tokat İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gazi-osmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aksoy, B. & Karatekin, K. (2011). Farklı Programlardaki Lisans Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimleri, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15/3, 23-36.
- Akbaş, T. (2007). *Fen Bilgi Öğretmen Adaylarında Çevre Olgusunun Araştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aksu, Y. (2009). *Fen ve Teknoloji ile Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Burdur İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Altınöz, N. (2010). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ankaralı, A. (2008). *Foça Yakın Çevresinde Araziden Yararlanma ve Yörede Araziden Yararlanma Bilincinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atalay, İbrahim. (2011). *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*, İzmir: Meta Basımevi.
- Aydın, F. (2010). Coğrafya Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunları ve Çevre Eğitimi Hakkındaki Görüşleri (Gazi Üniversitesi Örneği), *International Online Journal of Educational Sciences (IOJES)*, 2/3, 818-839.
- Aydın, F. & Ünalı, Ü. E. (2013). Coğrafya Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutumları, *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3/1, 11-42.
- Bai, Z. G, Dent, D. L., Olsson, L. & Schaepman, M. E. (2008). Proxy Global Assessment of Land Degradation, Soil Use and Management, *British Society of Soil Science*, 24, 223-234.
- Büyüköztürk, Şener. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cangir, C., Kapur, S., Boyraz, D. & Akça, E., (1998). Türkiye'de Arazi Kullanımı, Tarım Topraklarının Sorunları ve Optimum Arazi Kullanımı Politikaları, *M. Şefik Yeşilsoy International Symposium on Arid Region Soils*, Türk Toprak İlmi Derneği, Çukurova Üniversitesi, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Uluslararası Toprak İlmi Derneği, 21-24 Eylül 1998, İzmir.
- Cansaran, D. (2014). Çevre Bilinci Düzeyini Belirlemeye Yönelik Uygulamalı Bir Çalışma: Merzifon Meslek Yüksekokulu Örneği, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7/1, 69-74.
- Çabuk, B. & Karacaoğlu, C. (2003). Üniversite

- Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36/1-2, 189-198.
- Çalışkan, M. (2002). *Yetişkinlerde Çevre Duyarlılığını Etkileyen Etmenler (KKTC Lefke Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelikkıran, A. (1997). *Çevre Sorunları ve Eğitim*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirkaya, H. (2006). Çevre Eğitiminin Türkiye'deki Coğrafya Programları İçerisindeki Yeri ve Çevre Eğitimine Yönelik Yeni Yaklaşımlar, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16/1, 207-222.
- Deniş, H. & Genç, H. (2007). Çevre Bilimi Dersi Alan ve Almayan Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumları ve Çevre Bilimi Dersindeki Başarılarının Karşılaştırılması, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 20-26.
- Ek, N. H., Kılıç, N., Ögdüm, P., Düzgün, G. & Şeker, S. (2009). Adnan Menderes Üniversitesinin Farklı Akademik Alanlarında Öğrenim Gören İlk ve Son Sınıf Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları ve Duyarlılıkları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17/1, 125-136.
- Ergürhan, E. (2008). *Foça'da Kıyı Alanı Kullanımı ve Kıyı Kullanımı Bilincinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erinç, S. (1973). Türkiye: İnsan ve Ortam, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 10/18-19, 1-33.
- Erol, G. (2005). *Sınıf Öğretmenliği İkinci Sınıf Öğrencilerinin Çevre ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Erol, H. G. & Gezer, K. (2006). Prospective Of Elementary School Teachers' Attitudes Toward Environment And Environmental Problems, *International Journal of Environmental and Science Education*, 1/1, 65-77.
- Gözenç, S. (1974-1977). Arazinin Kullanılması ve Değerlendirilmesinin Coğrafi Yönden Tetkiki, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 20-21, 169-180.
- Gül, P. (2005). *Kemalpaşa Havzası'nda Arazi Kullanımı Bilincinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülersoy, A. E. (2001). *Gömeç Ovası'nda Bugünkü Arazi Kullanımı ile Arazi Sınıflandırılması Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülersoy, A. E. (2008). *Bakırçay Havzası'nda Doğal Ortam Koşulları ile Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülersoy, A. E., (2014a), Yanlış Arazi Kullanımı, *Elektronik Sosyal Bilgiler Eğitim Dergisi*, 1/2, 49-128.
- Gülersoy, Ali Ekber. (2014b). Küçük Menderes Havzasında Mekânsal Potansiyel ile Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler, İzmir: Dinozor Kitabevi.
- Gülersoy A. E., Gümüş N., Çelik, M.A., İlhan A. (2016). Tahtalı Barajı Koruma Havzası'nda (İzmir) Arazi Kullanımı ile Arazi Sınıflandırılması Arasındaki İlişkiler, *GEOMED 2016 The 4th International Geography Symposium Özet Bildiriler Kitabı* (s. 43), 23-26 May 2016, Antalya.
- Geray, C. (1997). İnsan Çevre ve Toplum,

- (Editör: Ruşen Keleş) içinde Çevre İçin Eğitim (ss. 323-342), Ankara: İmge Kitapevi.
- Goudie, Andrew. (2006). *The Human Impact on The Natural Environment*, Oxford, UK.: Blackwell Publishers.
- Hançerlioğlu, O. (1989), Felsefe Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Jones, P. J., Andersen, E., Capitani, C., Carvalho Riberio, S., Griffiths, G. H., Loupa-Ramos, I., Madeira, L., Mortimer, S. R., Paracchini, M. L., Correia, T. P., Schmidt, A. M., Simoncini, R. & Wascher, D. M. (2016). The EU Societal Awareness of Landscape Indicator: A Review of its Meaning, Utility and Performance Across Different Scales, *Land Use Policy*, 53, 112-122.
- Kahyaoglu, M., Daban, Ş. & Yangın S. (2008). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 42-52.
- Karatekin, K. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karadeniz, Z. (2004). *İzmir Anakentinde Kent İçi Arazi Kullanımı ve Kentleşme Bilincinin Öğretimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, Niyazi. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kayalı, H. (2010). Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 21, 258-268.
- Keleş, Ö., Uzun, N. & Uzun, V. F. (2010). Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci; Çevresel Tutum, Düşünce ve Davranışlarının Doğa Eğitimi Projesine Bağlı Değişimi ve Kalıcılığının Değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/32, 384-401.
- Kittredge, D. B., Gianotti, A. G. S., Hutyra, L. R., Foster, D. R. & Getson, J. M., (2015), Landowner Conservation Awareness Across Rural-To-Urban Gradients in Massachusetts, *Biological Conservation*, 184, 79-89.
- Kocalar, A. O. (2012). *Coğrafya'da Çevre Eğitimi ve Sorunları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mather, Alexander Smith. (1986). *Land Use*, London: Longman.
- Nino-Ruiz, M., Bishop, I., & Pettit, C., (2013), Spatial Model Steering, An Exploratory Approach to Uncertainty Awareness in Land Use Allocation, *Environmental Modelling & Software*, 39, 70-80.
- Oğuz, D., Çakıcı, I. & Kavas, S. (2011). Yükseköğretimde Öğrencilerin Çevre Bilinci, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 34-39.
- Ökesli, F. T. (2008). *Relationship Between Primary School Students' Environmental Literacy and Selected Variables in Bodrum*, Unpublished Master Dissertation, Ankara: Middle East Technical University.
- Özçağlar, A. (1994). Çarşamba Ovası ve Yakın Çevresinde Araziden Yararlanma, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 3, 93-128.
- Özgen, N. (2012). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları: Türkiye Örneği, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20/ 2, 403-422.
- Özmen, D., Çetinkaya, Ç. A. & Nehir, S. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4/6, 330-344.
- Öztürk, E. (2003). *Aliağa-Yenifoça Arası Kıyı Alanında Arazi Kullanımı ve Çevre Bilincinin Geliştirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ensti-

- tüsü.
- Ponniah, W. D. (2017). *Land Degradation*, <http://www.ecaned.net/Idegrade.html> adresinden erişildi.
- Sam, N., Gürsakal, S. & Sam, R. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Risk Algısı ve Çevresel Tutumlarının Belirlenmesi, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 20, 1-16.
- Semenderoğlu, A. (1992). Tarih Boyunca Çevre ve İnsan, *Ekoloji ve Çevre Dergisi*, 1/3, 15-17.
- Şama, E. (2003). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23/ 2, 99-110.
- Tang, Z., Christopher, M.H. & Wei, T., (2009), Assessing Local Land Use Planning's Awareness, Analysis, and Actions for Climate Change, *International Journal of Climate Change Strategies and Management*, 1/4, 368-381.
- Tanui, J. G. & Chepkuto, P. K. (2015). Community Involvement and Perceptions on Land Use and Utilization Practices for Sustainable Forest Management in the Nandi Hills Forests Kenya, *Journal of Education and Practice*, 6/12, 194-201.
- Taş, Barış. (2010). *Sandıklı İlçesinde Arazi Kullanımı ve Planlama Önerileri*, Afyonkarahisar: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Timur, S. (2011). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2009). *Ekonomik Coğrafya Küreselleşme ve Kalkınma*, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Türk Dil Kurumu (1998). Türkçe Sözlük 1. Cilt, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ünal, S. & Dımışki, E. (1999). UNESCO-UNEP Himayesinde Çevre Eğitiminin Gelişimi ve Türkiye'de Ortaöğretim Çevre Eğitimi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17, 142-154.
- WORLDBANK (2017). www.worldbank.org adresinden erişildi.
- WILLIAMS, K.J.H. & SCHIRMER, J. (2012). Understanding The Relationship Between Social Change and Its Impacts: The Experience of Rural Land Use Change in South-Eastern Australia, *Journal of Rural Studies*, 28, 538-548.
- Zhan, X., Sohlberg, R., Townshend, J., Dimiceli, C., Carroll, M., Eastman, J., Hansen M. C. & Defries R. S. (2002). Detection of Land Cover Changes Using MODIS 250 m Data, *Remote Sensing of Environment*, 83, 336-350.
- Zhang, Y., Song, W. & Nuppenau, E. A., (2016), Farmers' Changing Awareness of Environmental Protection in the Forest Tenure Reform in China, *Society & Natural Resources*, 29, 299-310.
- Zhang, W., Kato, E., Bhandary, B., Nkonya, E., Ibrahim, H. I., Agbonlahor, M., Ibrahim, H. Y. & Cox, C., (2016), Awareness and Perceptions of Ecosystem Services in Relation to Land Use Types: Evidence from Rural Communities in Nigeria, *Ecosystem Services*, 22, 150-160.

